

biçimine bakmak gerekir. Önce, ABD yönetimi Brezilya'da ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ucuzluk girişimlerine karşı çıkmış, bir ölçüde başarılı olabilmış, öte yandan her istediğini özellikle Güney Afrika'da kabul ettirememiştir. G-8 ülkeleri arasında Kanada kendi ilgili yasalarını değiştirmeye yanaşarak yerli kuruluşların dışsattım amaçlı imtiyazlı ilaçların aynı bileşimdeki ucuz türlerini üretme hakkını tanımış, ancak bu değişiklik yalnız az sayıda ilaç türünü kapsamıştır. Halkın gereksinin duyduğu çok sayıda başkaları bu değişikliğin kapsamı dışında kalmıştır. Ayrıca, gelişmemiş ülkelerin ucuz ilaç üretimi ve kullanımı için uymaları öngörülen öylesine yavaş işleyen ve karmaşık süreçler var ki, Doha kararlarındaki olumlu yönlerin bir bölümünü işleme duruma sokuyor. İlginç başka bir nokta da yoksul hastaların tekeller açısından çekici pazar oluşturmalarıdır. Bu nedenle, kimyasal araştırmalar da "zengin hastalıkları"nda yoğunlaşıyor. Böyle bir ayırım peynir keser gibi yapılamazsa da, araştırma gündemlerindeki sıralamada bir öncelik gözetildiği söylenebilir. "Sınırlar-Ötesi Doktorlar" adlı kuruluşun bir araştırmasına göre, 1975-1999 yılları arasında piyasaya sürülen yeni 1.393 ilacın yalnız 16'sı tropik hastalıklar ve veremle ilgiliydi. Böylece, tıp araştırmalarının büyük bir oranı gene küçük bir azınlığın hizmetindedir ve çok az sayıda araştırma kürenin çok büyük bir bölümünü ilgilendirir. Bu oranların değişmesi, giderek tersine dönmesi amacıyla yapılan çağrılar ilaç endüstrisinden olumlu yankılar bulmadı.

Afrika gene başta olmak üzere, gelişmemiş ülkelerin belini büken borç sorunu çözülmedikçe, Üçüncü Dünya kendi sağlık sorununa dişe dokunur para ayıramaz. Birçok geri kalmış ülkenin dış borç için ödediği para sağlık bütçelerini kat ve kat aşılıyor. Geleneksel ürünlerinin ederleri düşer ve enerji harcamaları artarken IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlardan borç almak zorunda kalan gelişmemiş ülkeler sağlık sorunlarını ister istemez gündemin altına çekmek zorunda kalıyorlar. En yoksullardan olup da borç batağına en fazla batmış olan ülkeler için borç mengenesini gevşetmek amacıyla biraz duyarlılık gösterildiği zamanlar da oldu. Ancak, acı gerçek şu ki, bunların borçlarının tamamı bile silinecek olsa, ellerinde kalacak olan kaynaklar sağlığa ilişkin en alt düzeydeki gereksinimleri karşılamaya bile yetmeyecek. Kaldı ki, borçların azaltılması bile IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlara Yoksulluğu Azaltma Strateji Yazanağı sunmayı gerekli kılıyor ki, bu kuruluşların bu durumu fırsat bilerek o ülkeleri tekelci çevrelere daha da fazla açmak için yeni isteklerle geleceklere kuşku yok. Sonuçta, en yoksul ülkeler pazarlarını daha çabuk ve daha geniş olarak açacak özelleştirmeleri daha hızlı gerçekleştirecek, devletin gelirleri azalacağından eski günleri bile arar duruma düşecek ve dışa satmak istediği birkaç ürünü için de dilediği koşullarda alıcı bulamayacak, kısaca battıkça batacaktır. Yabancıardan oluşan tekelci sermaye hâlâ küreselleşmenin sözünü ediyor. Söylemediği şey bunun kimin yararına olacağıdır.

Bu durumda, sağlık sorunlarına el atabilmek için varlıklardan yoksul ülkelere büyük para aktarılması, ayrıca gereksinim temelinde yeni sağlık siyaseti uygulanması ertelenemez iki ön-koşuldur. Tekelci sermayenin pazar ekonomisi çerçevesindeki kâr ögesi ağır bastıkça, bu çevreler için sağlık sorunları önem açısından devrede kulaktır. Onların amacı tıbbi halka götürmek değil, sağlık bakımını özelleştirmektir. AIDS daha çok alt-gelir kümelerini ve Afrikalıları etkiliyorsa, bununla ne gelişmiş ülkeler ne de onların kurduğu örgütler gereği gibi ilgilenir.

Ayrıca, AIDS'in çıkışına ilişkin yaygın olarak bilinmeyen ama kötü amaçlı gizdüzenlere bağlanan düşünceler de vardır. Bunlardan biri Amerikan karar-vericilerinden birilerinin buyruğuyla düşmanın bedensel koruma sistemini yok eden bir virüs geliştirildiğini, ancak bunun denetimden çıkıp yayılmakta olduğuna ilişkin görüştür. Öteki de gene böyle bir virüsün Afrika kökenli nüfusu azaltmak için tasarlandığı yorumuna dayanmaktadır. Bu yorumlardan birincisine ilişkin ve dikkate değer kanıtları da içeren ilginç anlatıma ayrı bir yazı ayırmak fazla sayılmaz.

Bu gidişin başka seçeneği de kuşkusuz var. Halkın sağlığı pazar ekonomisinin bir kâr alanı olamaz. Sağlığın korunması hizmet ve sorumluluk gerektirir. Her şeyden önce, sermayenin değil, halkın öncülüğünde bir sağlık siyaseti gerekir. İlk hareket noktası böyle tanımlanacak olan strateji ulusal sınırları aşmalı ve konuya küresel çapta yaklaşmalıdır. Bu yeni koşullarda, doktorluk hizmeti ya da ucuz ve çeşitli ilaç sunumu ona göre olacaktır. □

Barişin ozanı Oğuz Tansel anıldı

PROF. DR. AYSIT TANSEL

Şair, halkbilimci ve öğretmen **Oğuz Tansel** 30 Ekim 1994'de aramızdan ayrılmıştı. Ölümünün 13 yılında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, bir etkinlik ile anıldı. Toplantının başlığı, anlamlı bir biçimde "*Barişin Ozanı Oğuz Tansel*" seçilmişti. Toplantıyı ODTÜ Edebiyat Topluluğu ile *Folklor/Edebiyat* dergisi düzenledi. Etkinliğe ayrıca, Edebiyatçılar Derneği, **Nâzım Hikmet** Kültür Merkezi, *Nikbinlik* dergisi, Truva Folklor Araştırmaları Derneği, ve Türkiye Yazarlar Sendikası da destek verdi. Kültür ve Kongre Merkezi'nin **Kemal Kurdaş** Salonu'ndaki toplantıya altı yüzün üzerinde edebiyat ve sanat dostu ve **Oğuz Tansel**'in severleri katıldı. Katılanlar arasında yazar **Mahmut Makal**, **Remzi İnanç**, **Mustafa Ş. Onaran**, **Işık Kansu**, şair **Ahmet Özer**, ressam **Cemil Eren**, fikir hakları savunucusu **Ünsal Piroğlu**, yönetmen **Engin Ayça**, dilbilimci **Güneş Müftüoğlu**, Bilkent Üniversitesi Türk Dili Bölümü Başkanı **Sare Öz** ve devlet tiyatroları yönetmeni **Bariş Eren** vardı.

Etkinliği sinema ve tiyatro sanatçısı **Gülşen Tuncer** sundu. Birinci konuşmayı yapan Prof. Dr. **Aysit Tansel** (Tansel'in kızı) babasının masalları "*çocukları uyutmak için değil, uyandırmak için*" yazdığını söyledi. **A. Tansel**; "*Babam, uyutulan, kandırılan ve sömürülen insanların gözünü açmak için sanat yapıyordu. Bunun dışında yapılan sanatı, iktidara yaranmak, sorunlardan kaçmak olarak nitelendirirdi*" dedi. Babasının yazdığı masallarda, "kader", "alın yazısı", "Allah" ve "şükür" gibi sözcüklerin hiç yer almadığını vurgulayan **Tansel**, ayrıca yaşamın içindeki bütün sertlik öğelerinin yumuşatılarak anlatıldığını belirtti. Daha sonra sahneye gelen yazar, muzikolog **Ahmet Say**, **Tansel**'le olan anılarını anlattı ve onun eşi bulunmaz bir dost olduğunu dile getirerek; "*Tansel'in masallarından onun eğitimci yanından daha ileri sosyalist bir düşünceye sahip olduğunu anlamıştım*" dedi.

Truva Folklor Araştırmaları Derneği Başkanı ve Türkiye Yazarlar Sendikası Yönetim Kurulu üyesi **İlhan Gülek**, **Oğuz Tansel**'in masallarıyla, **F. H. Dağlarca**'nın "*ses bayrağı*" dediği Türkçeyi Kaf Dağı'nın tepesinde dalgalandırdığını söyledi. **Tansel**; "*...usun, bilimin, emeğin dokuduğu mavi dünyayı yok eden çyanları tanıyor ve bize tanıttırdı...*" diye bağladı sözlerini.

Şair ve halkbilimci *Folklor/Edebiyat* Dergisi Genel Yayın Yönetmeni- **Metin Turan**, **Tansel**'in tam bir "bilinç adamı" olduğuna dikkat çekti. **Tansel**'in halk kültürüne ayrı bir önem verdiğini ve masallarını bu kültür doğrultusunda yazdığını anlatan **Turan**; "*Bir eğitimci ve edebiyat adamı olarak Tansel, gelenekle bugünü özdeşleştiren en iyi yazarlardan biriydi*" diyerek sözlerini sürdürdü.

Ozan **Eray Canberk** konuşmasında **Tansel**'in

şairleri için şu değerlendirmede bulundu: "*...Bu şiirler bende çağrışımlar yapıyor; eskil bir dünyanın yeni sesi gibi geliyor bana. Şiirlerde yalnız doğa yok; doğayı seven ama doğayla didişerek barış içinde yaşamak isteyen, doğaya insanmış gibi davranan biri var.*"

...*Bence Tansel'in en özgün yanı, aynı kara parçasında boy atan eskil uygarlıkların şiiriyle, halk şiirimizin bir birleşimini yapmış olmasıdır. Bu şiirde insancılık, barışçılık, özgürlükçülük, toplumsuluk damarları sonunda bir ana damar olarak birleşir.*"

Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı ve *Varlık* Dergisi Genel Yayın Yönetmeni **Enver Ercan**, **Tansel**'in ilk şiirlerinin *Varlık* dergisinde yayımlandığını söyledi. Onun "*...masallarında, arkasındaki eski uygarlıkların sesiyle konuştuğunu*" belirterek; "*Bence Tansel, sanatın zirvesine oturmuş bir yazar ve şairdir*" nitelemesinde bulundu.

Ankara Üniversitesi Türk Dili Bölümü Başkanı **Kemal Ateş** de konuşmasında **Tansel**'in Türk diline verdiği önemi şu sözlerle dile getirdi:

"...*Tansel Türkçeyi çok iyi kullanan bir yazar ve şairdi. Bana göre iki tür yazar ve şair vardır. Birincisi, sözcükleri zorlayan yazarlar ve şairler; ikincisi de, sözcükleri yazan yazar ve şairler. Tansel sözcükleri zorlayan bir şair ve yazardı.*"

Rahatsızlığı dolayısı ile gelemeyen **Kemal Özer** toplantıya gönderdiği bildiriyle katıldı. Bildirisi, **Nâzım Hikmet** Kültür Merkezi Yönetim Kurulu üyesi **Efe Duyan** tarafından okundu.

Kemal Özer, **Tansel**'in şiiri konusunda şunları dile getirdi:

"...1940'lara gelindiğinde şiir hem siyasal, hem sanatsal kuşatma altındadır. Siyasal kuşatma altındadır; çünkü, sözünü söylemesinin önüne engeller dikilmektedir. Yasaklarla, kısıtlamalarla çevrilidir. Aynı zamanda sanatsal kuşatma altındadır... Sanatsal kuşatmaların başında Garip şiirinden uzak durma gereği yer alıyor. Bir başka gereklilik de, **Nâzım Hikmet** şiirinin çekim alanı dışına çıkmaktır.

...*Kaçınımlarla elde edilenlerin kullanımı, ister istemez bu kuşağın şiirine ortak söyleyişler, ortak içerikler getiriyor. Oğuz Tansel'in şiirine baktığımızda, onun söz konusu genel görünümün dışına en çok çıkan ozanlardan biri olduğunu görüyoruz.*"

Konuşmaların ardından Türk Halk Müziği sanatçısı **Okan Murat Öztürk**, coşkulu bir biçimde türkülerden bir demet sundu. Konser, bir Isparta zeybeği olan, **Tansel**'in çok sevdiği "*Eylerin Önü Mersin*" türküsüyle başladı. Sanatçı **Öztürk** izleyicileri coşturan yorumlarıyla büyük bir beğeni topladı ve defalarca alkışlandı. Gecede ayrıca, ODTÜ Edebiyat Topluluğu Dinleti Alt Grubu üyeleri **Tansel**'in şiirlerini seslendirdiler.

Toplantının sonunda izleyiciler, "*Barişin Ozanı Oğuz Tansel*"'in şiirlerinde dile getirdiği, tekrarlayan izlek olan "barış" çağrılarını ile dolu olarak, "barış"ı duyumsayarak ODTÜ'den ayrıldılar... □

